

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका नगरसभाको १७ औं नगर अधिवेशनमा आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को आम्दानी तथा

खर्चको बजेट बक्तव्य:-

नगरसभाका सभाध्यक्षज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, नगरसभाका सदस्यज्यूहरू, हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको १७ औं बजेट अधिवेशनमा नगर कार्यपालिकाको तर्फबाट आ.व.२०८२/०८३ को विनियोजनको आधारहरू, प्रस्तावित आम्दानी तथा खर्चको विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

यस सम्मानीत नगरसभामा प्रस्तुत भएको आ.व.२०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नको लागि तपसिल अनुसारको बजेट विनियोजनको आधार, आम्दानी र खर्चको बजेट अनुमान पेश गरेको छु ।

सभा अध्यक्ष महोदय, आ.व.२०८२/०८३ को बजेट विनियोजनको आधारहरू प्रस्तुत गर्दछु ।

(क) कानूनी आधार:-

नेपालको संविधानको धारा २२९ मा नगरपालिकाको संचित कोष र सो कोषबाट धारा २३० अनुसार नगरपालिकाको राजस्व र व्ययको अनुमान यस नगरसभामा पेश गर्ने संवैधानिक प्रावधान अनुसार बजेट बनाउदा संघीय अर्थ मन्त्रालय र प्रदेशको आर्थिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नेपालको संविधानको अतिरिक्त स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को मार्गदर्शनलाई आधार मानिएको छ । ऐनको दफा २४ मा नगरपालिका भित्र के-कस्ता योजना बनाउने भन्ने कुरा प्रष्टरूपमा कानूनी रूपमै उल्लेख गरिएको छ । यस्तै संविधानको धारा २२९ मा उल्लेखित नगरपालिकाको संचित कोषमा जम्मा हुने नगरपालिकाको आय रकमका सम्बन्धमा ऐनको दफा ६५ मा उपप्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको स्थानीय राजस्व परामर्श समितिबाट ऐनको दफा ५४, ५५, ५६, ५७, ५८, ५९, ६०, ६१, ६२ र ६३ अनुसारको सेवा र क्षेत्रमा स्थानीय कर राजस्व र गैर कर राजस्वका लागि प्राप्त परामर्शका आधारमा नेपालको संविधानको धारा २२९ (२) अनुसार चालू सभाबाट स्वीकृत तथा पारित हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको कर तथा गैरकर राजस्व संकलन ऐन, २०७६ बमोजिम र यसै बजेट तथा कार्यक्रमको अभिन्न अङ्गको रूपमा सभामा प्रस्तावित हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आय व्यवस्थापन गर्न हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका आर्थिक ऐन, २०८१ को विधेयक समेतका आधारमा हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आ. व. २०८१/०८२ कानूनी आधार रहेको व्यहोरा निवेदन गर्न चाहन्छु । त्यस्तै, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ अनुसार नगरप्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिबाट प्राप्त बजेट सीमाका आधारमा ऐनको दफा ६७ अनुसार उपप्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिबाट पेश भई नगरकार्यपालिकाबाट नगर सभामा पेश हुन स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रम नै यस सभामा पेश गर्नुपर्ने, कानूनी आधार रहेको व्यहोरा निवेदन गर्न चाहन्छु ।

(ख) हाम्रो अभ्यास :

स्वभाविक रूपमा लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्था भनेको समाजका सबै जात, वर्ग, लिङ्ग, धर्म र वर्ण भएका नागरिकहरूको सार्वजनिक कल्याण गर्ने राज्य संयन्त्रमा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा अर्थपूर्ण सहभागिता हो । यसमा प्रतिनिधिमुलक प्रतिनिधित्व हुन्छ, लोकतन्त्रको सौन्दर्य पनि यही नै हो । वडा समितिहरूबाट वस्तीस्तरमा स्थानीय जनसाधारणको सहभागिताबाट छनौट भई प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रममा नै उल्लिखित खण्ड (क) को विभिन्न समितिहरूबाट कार्यक्रम छनौट र बजेट विनियोजन कार्य हुन्छ । यस सभामा समेत वडा स्तरमा योजना छनौट प्रक्रियामा संलग्न पदाधिकारीहरू रहेका छौं, सभाबाट हामीले नै पारित तथा स्वीकृत गरी कार्यान्वयन पनि हाम्रै प्रत्यक्ष सुपरिवेक्षण, अनुगमनमा गर्ने गरिएको छ । त्यसको मूल्याङ्कन समेत हामी नै गर्छौं । यस प्रकारको हाम्रो अभ्यास दुनियाँको लोकतान्त्रिक व्यवस्थामा गौरवशाली अभ्यास रहेको व्यहोरा पनि म सभालाई निवेदन गर्न चाहन्छु ।

हाम्रो यस अभ्यासलाई हामीले कायम राख्न यसको सबल पक्षको प्रवर्द्धन र आलोच्य पक्षको सुधार गर्न हाम्रै पहल प्रशंसनीय हुन्छ। यस तथ्यलाई म विनम्रतापूर्वक यस सभामा अनुरोध गर्दछु। यसैबाट सुशासन प्रवर्द्धन सम्भव छ। समृद्धि हासिल गर्ने राष्ट्रिय लक्ष्य पनि यहि हो। नेपालको संविधानले आत्मसाथ गरेको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको मर्म पनि यहि नै हो।

आ.व. २०८२/०८३ को राजस्व सहित कुल आय प्रस्ताव गर्न चाहन्छु। आयको मूलस्रोत आन्तरिक आयतर्फ प्रस्तावित हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, २०८२ को विधेयकमा नगरपालिकाबाट लगाइएका विविध कर तथा गैरकर राजस्वको दायरा र दर तथा बाह्य आयतर्फ संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने समानीकरण अनुदान, विशेष अनुदान, समपूरक अनुदान, सशर्त अनुदान, राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्तहुने रकम, अन्य सरकारी निकायबाट प्राप्त हुने रकम, गत सालको खर्च नभई सरेको रकम तथा दायित्व र संचित कोषमा समावेश गरी खर्च गर्नुपर्ने र हिसाब राख्नुपर्ने सम्पूर्ण रकमलाई आय बनाइएको छ।

यस सम्मानित सभामा आ. व. २०८२/०८३ को राजस्वको मूल विशेषता संक्षिप्त रूपमा निम्नानुसर भएको व्यहोरा उल्लेख गर्न चाहन्छु।

आ. व. २०८२/०८३ मा पनि साविक हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको सेवा शुल्कको दरमा सामान्य हेरफेर मात्र गरी वि.सं. २०८२ साल साउन १ गते देखि नगरपालिकाका सबै वडामा सेवा शुल्क दस्तुरको एउटै दर कायम गरिएको छ।

सम्पत्ति कर तथा भुमिकरलाई व्यवस्थित रूपमा संकलन गर्न जग्गा तथा घरको किसिमको वर्गिकरण वैज्ञानिक तरिकाले गरी करको दायरालाई फराकिलो बनाइएको छ। जस अनुसार हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकामा निर्माण भएका सडक सुविधालाई आधार मानी सम्पत्ति कर तथा भूमीकर निर्धारण गरिएको सम्मानित सभामा अनुरोध गर्दछु।

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका क्षेत्र भित्र विक्री वितरण हुने वस्तु तथा सेवामा राजस्व परामर्श समितिको सिफारिसमा तोकिएको दरले र नगरपालिका भित्र उत्पादित वस्तु तथा सेवामा शुल्क निर्धारण गरिएको छ। कर तथा गैरकर राजस्वका दरलाई भन्दा दायरालाई फराकिलो बनाउने प्रयत्न गरिएको छ। नगरपालिका निर्माण गर्ने दायित्व नगरबासीहरूको नै हो, आर्थिक सहभागिता करलाई रहरका रूपमा आत्मसाथ गर्ने संस्कृति प्रवर्द्धन गर्न निजी क्षेत्रको संस्थागत प्रतिनिधिमूलक संस्था हलेसी तुवाचुङ उद्योग वाणिज्य संघ सँगको विगत देखिको सहकार्यलाई अझ सक्रिय र सशक्त बनाइनेछ। कर नतिर्ने जो कोहीप्रति कठोर नीति लिइनेछ। संघीय, प्रदेश तथा स्थानीय तहका सरकार अन्तर्गतका निकाय तथा नेपाल सरकार र अन्तर्गतका स्वायत्त निकायहरू र वित्तिय संस्थाहरूबाट प्रवाह गरिने सेवा स्थगन वा खारेज गर्ने सम्मका कारवाहीका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ। क्रमसः

सभा अध्यक्ष महोदय, आ.व. २०८२/८३ को बजेट आय/आम्दामी प्रस्तुत गर्दछु।

सि.नं.	स्रोत	आ.व.२०८२/८३ को अनुमानित बजेट रु	अक्षरमा
१	राजस्व बाँडफाँड संघीय सरकार	११२९१८७१९	११ करोड २९ लाख १८ हजार ७ सय १९
२	राजस्व बाँडफाँड प्रदेश सरकार	१०६९२०००	१ करोड ६ लाख ९२ हजार
३	वित्तीय समानीकरण अनुदान संघीय सरकार	१११६०००००	११ करोड १६ लाख
४	वित्तीय समानीकरण अनुदान प्रदेश सरकार	९९९२०००	९९ लाख ९२ हजार
५	आन्तरिक स्रोत नगरपालिका	१४५०००००	१ करोड ४५ लाख
६	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१००००००	१० लाख
जम्मा		२६०७०२७१९	२६ करोड ७ लाख २ हजार ७ सय १९
१	शसर्त अनुदान संघीय सरकार	३४७६०००००	३४ करोड ७६ लाख
२	विशेष अनुदान संघीय सरकार	६९०००००	६९ लाख
३	समपुरक अनुदान संघीय सरकार	७५०००००	७५ लाख
४	समपुरक अनुदान प्रदेश सरकार	१४००००००	१ करोड ४० लाख
५	शसर्त अनुदान प्रदेश सरकार	१५१७९०००	१ करोड ५१ लाख ७९ हजार
६	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	१५०००००००	१५ करोड
जम्मा		५४११७९०००	५४ करोड ११ लाख ७९ हजार
कुल जम्मा		८०१८८१७१९	८० करोड १८ लाख ८१ हजार ७ सय १९

नगरपालिकाले संकलन गर्ने आन्तरिक आयको शिर्षक गत विवरण र सोको दररेट समेत यसै साथ संलग्न आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी प्रस्ताव गरेको छु।

सभा अध्यक्ष महोदय, “पानी, पर्यटन र पूर्वाधार वर्ष” को रूपमा आ.व. २०८२/०८३ को बजेट खर्च/व्यय प्रस्तुत गर्दछु।

कुल बजेट ८० करोड १८ लाख ८१ हजार ७ सय १९ मध्ये चालु तर्फ ४६ करोड १५ लाख २९ हजार र पुर्जीगत तर्फ १९ करोड ३ लाख ५२ हजार ७ सय १९ र सामाजिक सुरक्षा तर्फ १५ करोड बजेट प्रस्तुत गर्दछु।
। क्रमसः

क्र.स.	शीर्षक	बजेट रु	अक्षर
१	होलेसुड पार्क देखि रकगाडेन जाने सडक स्तरोन्ती	१०००००००	१ करोड
२	हलेसी सांस्कृतिक सर्किट अन्तर्गत संग्रहालय निर्माण	१०००००००	२ करोड
३	सडक बोर्ड नेपाल	३००००००	३० लाख
४	सिचाई (कुरले रुपाटर र डिकुवा लिफ्टिङ खानेपानी योजना	१०७०००००	१ करोड ७ लाख
५	शिक्षा शाखा	२१८५४६००	२ करोड १८ लाख ५४ हजार ६ सय
६	प्रशासनिक भवन निर्माण	१५००००००	१ करोड ५० लाख
७	नगर सडक	५००००००	५० लाख
८	मर्मत सम्भार कोष	४००००००	४० लाख
९	महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, दलित तथा अपाङ्ग	५२५४०००	५२ लाख ५४ हजार
१०	तार जाली खरिद	१५०००००	१५ लाख
११	पर्यटन तथा धार्मिक सांस्कृतिक संरक्षण तथा पूर्वाधार निर्माण	८५१०११९	८५ लाख १० हजार १ सय १९
१२	कृषि तथा पशुपन्छी विकास	६१५००००	६१ लाख ५० हजार
१३	युवा तथा खेलकुद	९०००००	९ लाख
१४	पुजिगत सेवा परामर्श	१९०००००	१९ लाख
१५	विपद् व्यवस्थापन/सुरक्षित नागरिक आवास	२००००००	२० लाख ०० हजार
१६	स्वास्थ्य शाखा	७०७५०००	७० लाख ७५ हजार
१७	भाषा, साहित्य	५००००००	५ लाख
१८	सूचना, प्रविधि सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	१००००००	१० लाख
१९	खानेपानी संरचना निर्माण तथा सिचाई आयोजना संचालन	१०००००००	१ करोड
२०	उद्योग विकास शाखा	६२५०००	६ लाख २५ हजार
२१	भौतिक पूर्वाधार शाखालाई सामग्री खरिद	३५९०००	३ लाख ५९ हजार
२२	एकल नागरिक जिविकोपार्जन	५००००००	५ लाख
२३	आन्तरिक रोजगारी सिर्जना (राष्ट्रिय रोजगार कार्यक्रम लागत साझेदारी) तथा मिसन रोजगारी कार्यक्रम	२६०००००	२६ लाख
२४	अन्य संघसंस्था/योजना तथा कार्यक्रम लागत साझेदारी	२८०००००	२८ लाख
जम्मा खर्च रकम		१३१२२७७१९	१३ करोड १२ लाख २७ हजार ७ सय १९

(१) विनियोजनका सीमा र आधारहरू

- १.१ कार्यालयको सञ्चालनका अनिवार्य खर्च,
- १.२ नगरवासीहरूको विकास र समृद्धिको चाहना,
- १.३ सबै क्षेत्र,वर्ग र तहको समानुपातिक विकासका लागि गर्नुपर्ने लगानी,
- १.४ विकासका साझेदारहरूसँग गर्नुपर्ने सहकार्यका लागि परिचालन गरिने स्रोतको व्यवस्था,
- १.५ टोल बस्तीस्तरबाट छनौट र प्राथमिकिकरण भै आएका योजनाहरूको संख्या र आवश्यकता,
- १.६ यसै सम्मानित सभाबाट स्वीकृत विनियोजन प्रस्ताव,

२. विगतमा सञ्चालन नभएका प्रकृतिका योजना र कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता प्राप्त गर्नका अलावा जैविक कृषि उत्पादन र पशुपन्छि जन्य उत्पादन लाई प्रोत्साहीत गर्न चालु आ.व. मा पशुपन्छि, पशु बीमा, र कृषि उत्पादनमा साझेदारी सहयोग कार्यक्रम विनियोजित गरिएको छ।

३. हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आन्तरिक आम्दानीको संभावना र नगर क्षेत्रभित्रको जैविक विविधता तथा वनक्षेत्र भित्र रहेका वन, वनस्पति, जिवजन्तु, किटपतङ्ग संग सम्बन्धित भएर अध्ययन अनुसन्धान गर्न चाहने हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका र खोटाङ जिल्लामा स्थायी बसोवास गर्ने विद्यार्थीहरूले नगरकार्यपालिकाको कार्यालयको

स्विकृतीमा अध्ययन अनुसन्धान गरेमा त्यस्तो अध्ययन अनुसन्धानको अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएमा नगरपालिका क्षेत्रभित्रका रहे र खोटाङ जिल्लाको भए सहूलियत उपलब्ध गराईने व्यवस्था मिलाईएको छ ।

४. बजेट न्यून भई सम्पादन हुन नसक्ने महत्वपूर्ण कार्यक्रम तथा योजनाहरूलाई बहुवर्षीय कार्यक्रमको रूपमा सञ्चालन गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
५. टोल बस्ती बढा हुदै नगर सम्म प्राथमिकिकरण भई आएका तर रकम विनियोजन गर्न नसकिएका योजनालाई बडास्तर, नगरस्तर, प्रदेश स्तर र संघीयस्तरका योजनामा वर्गिकरण गरि योजना बैंकमा राखी स्रोत खोजी गर्न सक्ने अवस्था मिलाईएको छ ।
६. यसै सभाबाट स्वीकृत विनियोजन प्रस्तावले निर्धारण गरेको रकम रु ८० करोड १८ लाख ८१ हजार ७ सय १९ को योजना तथा कार्यक्रमहरूमा विनियोजन गरी स्वीकृत विवरण हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आ.व. ०८२/०८३ को विनियोजन विधेयक र यसका अनुसूचीहरूमा संलग्न राखी प्रस्ताव गरेको छ ।

बजेट तथा कार्यक्रमहरूको छोटो, छरितो र सरल कार्यका लागि तपसिल अनुसारको थप व्यवस्थाको लागि प्रस्ताव गरेको छ ।

- (क) बडा कार्यालयको सञ्चालनका लागि शिर्षकगत विनियोजन विवरण नगर प्रमुखको निर्देशनमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्विकृत गरी कार्यान्वयन गर्न प्रस्ताव गरेको छ ।
- (ख) भौतिक पूर्वाधारतर्फ योजना उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गर्दा उक्त योजनामा विनियोजन भएको रकम लाई नगर कार्यपालिकाले उपलब्ध गराउने रकमको हिस्सा मात्र मानी उपभोक्ताले नियमानुसार थप गर्नुपर्ने लागत सहभागिताको रकम थप गरी योजनाको कुल बजेट कायम गरिनेछ । यसरी उपभोक्ता समितिले लागत सहभागिता वापत थप गरेको रकममा कन्टिन्जेन्सी र मर्मत संभार कोष जस्ता रकम कट्टा नहुने तर नियम अनुसार कर कट्टा हुने प्रस्ताव गरीएको छ ।
- (ग) लागत सहभागिता जुटाउनु पर्ने योजना तथा कार्यक्रमको हकमा विगतका व्यवस्थाहरूलाई नै निरन्तरता दिइएको छ ।
- (घ) नगर कार्यपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई थप समय काममा खटाउदा प्रदान गरिने सेवा सुविधा, नगरकार्यपालिका, वडा समिति, विषयगत समितिहरूमा बैठकहरूको व्यवस्थापन गर्दा खटिने कर्मचारीको तह, संख्या र निजले पाउने भत्ता समेतलाई नियमित र व्यवस्थित गर्न तथा नगर कार्यपालिकास्तरीय र वडास्तरीय रूपमा संचालन गरिने क्षमता विकास, अन्तरक्रिया, सीप विकास जस्ता गोष्ठी सेमिनार, तालिम जस्ता कार्यक्रम सन्चालन गर्दा हुने खर्चको मापदण्ड प्रचलित संघीय, तथा प्रादेशिक कार्य सञ्चालन निर्देशिका तथा कार्यविधिको कार्यपालिकाले स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन प्रस्ताव गरिएको छ ।

माथि लिखित सम्पूर्ण योजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्न प्राप्त गर्ने आम्दानी र खर्चको विवरण पूर्णता दिन यसै बजेट तथा कार्यक्रमको सम्पूर्ण तथा अभिन्न अङ्गको रूपमा यस सम्मानित सभा समक्ष हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका, आर्थिक विधेयक २०८२ र हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका, विनियोजन विधेयक २०८२ मा संलग्न राखी छलफल र स्वीकृतिको लागि पेश गरेको छ ।

धन्यवाद ।